

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL D. R., M. D. IR BANKO LUMINOR BANK AS GINČO NAGRINĖJIMO**

2019 m. rugpjūčio 14 d. Nr. 242-325
Vilnius

Lietuvos bankas gavo pareiškėjo D. R.(toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo, M. D. (toliau – abu kartu vadinami pareiškėjais) ir banko *Luminor Bank AS* (toliau – bankas) kilusį ginčą dėl kredito grąžinimo termino pratęsimo ir kredito sutarties nutraukimo pagrįstumo.

Nustatyta:

2008 m. birželio 26 d. tarp D.R., M. D. ir banko (sutartis sudaryta su banku *Nordea Bank Finland Plc*, kurio teises ir pareigas perėmė bankas) sudaryta kredito sutartis „Laisvai“ Nr. *duomenys neskelbiami* (toliau – kredito sutartis), kurios pagrindu pareiškėjams buvo išduotas 200 tūkstančių litų kreditas, skirtas vartojimo poreikiams tenkinti. Kredito sutarties vykdymas buvo užtikrintas įkeitimu – nekilnojamojo turto hipoteka (įkeista dalis žemės sklypo ir namo, esančio adresu: *duomenys neskelbiami*). Pagal kredito sutartį sutarties šalys susitarė, kad kredito grąžinimo diena – 2018 m. gegužės 31 d., t. y. suėjus šiai dienai pareiškėjai turi grąžinti kreditą. Pareiškėjų prievolė bankui – solidari.

2008 m. rugsėjo 1 d. papildomu susitarimu *duomenys neskelbiami* prie kredito sutarties pareiškėjai ir bankas susitarė padidinti kredito sumą 160 tūkstančių litų – iki bendros 360 tūkstančių litų kredito sumos. Kitos kredito sutarties sąlygos liko nepakitusios, o minėtas papildomas susitarimas pripažintas neatskiriama kredito sutarties dalimi.

2018 m. balandžio 5 d. banko darbuotoja su pareiškėju susisiekė elektroniniu paštu ir paprašė pateikti detalią informaciją apie kredito grąžinimo galimybes. Banko pateiktais paaiškinimais, pareiškėjas bankui į šį laišką neatsakė, todėl bankas su pareiškėju 2018 m. gegužės 3 d. susisiekė telefonu. Pareiškėjui nepateikus atsakymo, bankas 2018 m. gegužės 23 d. su pareiškėju pakartotinai susisiekė telefonu ir paprašė pateikti atsakymą dėl kredito grąžinimo. 2018 m. gegužės 23 d. pareiškėjas elektroniniu paštu informavo banko darbuotoją, kad yra kreipęsis į Palangos miesto savivaldybės administraciją dėl kompensacijos už grąžintą nuosavybės teisę į turimą išmokėjimo avansu, gautomis lėšomis pareiškėjas ketino padengti įsipareigojimą bankui. Pareiškėjas banko prašė pratęsti galutinį kredito grąžinimo terminą iki 2020 m. birželio 1 d.

2018 m. gegužės 28 d. pranešimu bankas informavo pareiškėją, kad kredito grąžinimo termino nepratęs.

2018 m. birželio 18 d. Palangos miesto savivaldybės administracijos direktorius pasirašė įsakymą, kuriuo nusprendė atkurti pareiškėjui nuosavybės teisę į gyvenamąjį namą Palangoje, jo negrąžinant natūra, bet išmokant piniginę kompensaciją – 287 500 Eur. Pareiškėjas šį įsakymą apskundė Regionų apygardos administracinio teismo Klaipėdos rūmams.

2018 m. rugsėjo 3 d. bankas pareiškėjams išsiuntė raginimą sumokėti skolą, kuriuo reikalavo pareiškėjų ne vėliau kaip iki 2018 m. spalio 8 d. sumokėti bankui 104 147,12 Eur skolą bei 1 215,12 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų, iš viso – 105 362,17 Eur. Bankas pareiškėjus informavo, kad, pareiškėjams nesumokėjus skolos iki nurodytos dienos, bankas nuo 2018 m. spalio 9 d. nutrauks kredito sutartį ir pradės vykdyti priverstinį skolos išieškojimą.

2018 m. rugsėjo 19 d. pareiškėjas raštu kreipėsi į banką, prašydamas, kad bankas

atidėtų sprendimą dėl kredito sutarties nutraukimo iki kol bus išspręsti teisminiai ginčai ir gauta piniginė kompensacija už sklypą Palangoje, pratęsti kredito gražinimo terminą iki 2020 m. birželio 1 d. su galimybe jį pratęsti iki 2028 m. gegužės 31 d. ir neskaičiuoti netesybų dėl negražinamo kredito. Bankas teigia šio kreipimosi negavęs.

2018 m. gruodžio 4 d. Vilniaus miesto 19-asis notarų biuras pareiškėjams išsiuntė pranešimą, kuriuo ragino pareiškėjus ne vėliau kaip per 20 dienų nuo pranešimo išsiuntimo dienos sumokėti kreditoriui (bankui) skolą. Pranešime buvo nurodyta, kad nesumokėjus skolos bus atliktas notaro vykdomasis įrašas ir skolos išieškojimas bus atliekamas priverstine tvarka.

2018 m. gruodžio 19 d. pareiškėjas pakartotinai banko prašė pratęsti kredito gražinimo terminą. Bankas 2019 m. sausio 14 d. raštu atsisakė tenkinti pareiškėjo prašymą. Taip pat bankas pažymėjo, kad banko atsisakymas pratęsti kredito gražinimo terminą neapriboja pareiškėjo teisės mažinti skolą atliekant mokėjimus į banko sąskaitą, taip pat informavo, kad pareiškėjas skolą gali refinansuoti kitoje finansų įstaigoje.

2018 m. gruodžio 20 d. į pareiškėjo sąskaitą banke Palangos miesto savivaldybės administracija pervadė 287 500 Eur, 2018 m. gruodžio 21 d. bankas iš pareiškėjo banko sąskaitos nurašė 109 230,04 Eur ir pareiškėjų įsipareigojimais bankui pagal kredito sutartį buvo visiškai padengti.

2018 m. gruodžio 28 d. išduotas notaro vykdomasis įrašas dėl priverstinio skolos išieškojimo iš pareiškėjų, kuriuo nustatyta iš pareiškėjų išieškotina suma: 104 147,12 Eur skola, 4 018,31 Eur netesybų, 16 proc. sutartinių metinių palūkanų nuo negražintos kredito sumos nuo 2018 m. lapkričio 28 d. iki vykdomojo įrašo visiško įvykdymo ir 253,06 Eur už notaro atliktą vykdomąjį įrašą.

2018 m. gruodžio 26 d. pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką (prašymas buvo siunčiamas el. paštu *bankai.lt*). Pareiškėjo prašymas Lietuvos banke gautas tik 2018 m. kovo 4 d., kai jį persiuntė Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija, kreipimosi trūkumai pašalinti 2019 m. gegužės 21 d.).

Kreipimesi pareiškėjas paaiškino, kad pasirašydamas kredito sutartį Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartimi buvo pripažintas „pretendentu į 51,85 arų sklypą ir jame esančią vilą Palangoje– daug didesnės vertės turtą nei imama paskola“. Pareiškėjas paaiškino, kad negalėjo įtarti, kad per dešimt metų turtas jam nebus gražintas dėl valstybės pareigūnų veiksmų. Pareiškėjas paaiškino, kad didžiąją dalį kredito išnaudojo advokatų paslaugoms apmokėti, siekdamas atgauti jam priklausančią turtą. Pareiškėjas teigia, kad bankas su juo nebendradarbiavo, pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.200 straipsnio 3 dalį, nustatančią, kad sutartis turi būti vykdoma kuo ekonomiškiau kitai šaliai būdu. Pareiškėjas teigia, kad bankui buvo nurodęs, kad prievolės pagal kredito sutartį vykdymo pasunkėjimas ir sutarties vykdymas yra nulemtas valstybės tarnautojų neprofesionalių veiksmų, o priverstinis skolos išieškojimo procesas bus žalingas pareiškėjams.

Papildomai pareiškėjas nurodė, kad bankas 2018 m. gruodžio 21 d. iš pareiškėjo banko sąskaitos nurašydamas kredito sumą be atskiro pranešimo elgėsi neteisėtai, taip pat nors ir žinojo, kad skola pagal kredito sutartį yra padengta, kreipėsi į notarą, kad būtų atliktas vykdomasis įrašas, 2018 m. gruodžio 28 d. gavo notaro atliktą vykdomąjį įrašą ir perdavė jį vykdyti antstoliui, dėl to buvo patirtos notaro ir antstolio suteiktų paslaugų išlaidos. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad kredito sutarties sąlygos, suteikiančios bankui teisę vienašališkai nutraukti kredito sutartį ir skaičiuoti įsipareigojimų nevykdymo palūkanas bei nustatančios banko teisę vienašališkai be atskiro pranešimo nurašyti iš pareiškėjo banko sąskaitos pinigų sumas, yra nesąžiningos. Pareiškėjas taip pat teigė, kad bankas nepagrįstai vienašališkai nutraukė kredito sutartį, nes nebuvo esminio kredito sutarties pažeidimo: pareiškėjas banką buvo informavęs, kad netrukus gaus didelę pinigų sumą, todėl galės įvykdyti prievolę pagal kredito sutartį – gražinti kreditą. Pareiškėjas prašė pripažinti, kad banko veiksmai buvo klaidinantys, nerūpestingi ir neapdairūs, dėl to padaryta žala pareiškėjams, pripažinti kredito sutarties nutraukimą neteisėtu; įpareigoti banką gražinti įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, įpareigoti banką gražinti nurašytus 253,06 Eur už notaro paslaugas bei įpareigoti banką pranešti kredito istoriją tvarkantiems asmenims, kad kreditas buvo gražintas.

Bankas pateiktame atsiliepime Lietuvos bankui paaiškino, kad bankas kredito sutartimi nėra įsipareigojęs priimti teigiamo sprendimo dėl kredito gražinimo pratęsimo, todėl, įvertinęs pareiškėjų finansines galimybes tinkamai vykdyti įsipareigojimus bei tai, kaip buvo bendradarbiaujama, bankas priėmė sprendimą nepratęsti kredito gražinimo termino.

Paiškinimuose dėl kredito sutarties vienašališko nutraukimo bankas nurodė, kad pareiškėjui iki kredito grąžinimo termino pabaigos buvo siųstas pranešimas apie galimybes grąžinti kreditą, pareiškėjas į šį banko pranešimą nereagavo ir tik bankui telefonu kelis kartus susiekus su pareiškėju, kai iki kredito grąžinimo termino pabaigos buvo likę 8 dienos, pareiškėjas pateikė bankui prašymą pratęsti kredito grąžinimo terminą. Bankas nesutiko vykdyti pareiškėjo prašymo. Kadangi pareiškėjai nevykdė įsipareigojimų, jiems buvo išsiųstas pranešimas registruota pašto siunta su reikalavimu sumokėti skolą. Bankas paaiškino, kad kredito sutartį nutraukė laikydamasis visų tvarkų.

Norėdamas patikslinti notaro vykdomojo įrašo išdavimo aplinkybes, bankas paaiškino, kad apie tai, kad pareiškėjų skola bankui padengta, bankas sužinojo tik 2019 m. sausio 3 d., nes sąskaitų kiekvieną dieną netikrina. Kadangi pareiškėjai nepranešė apie prievolės įvykdymą, bankas nepastebėjo, kad prievolė yra įvykdyta, todėl buvo išsiųstas prašymas notarui išduoti vykdomąjį įrašą.

Bankas taip pat atkreipė dėmesį, kad 2018 m. gruodžio 21 d. pareiškėjų įsipareigojimai bankui buvo padengti, todėl, banko vertinimu, ginčo tarp šalių dėl to nėra.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Pareiškėjų ir banko ginčas kilo dėl to, ar bankas pagrįstai nepratęsdamas kredito grąžinimo termino vienašališkai nutraukė kredito sutartį ir iš pareiškėjo banko sąskaitos nurašė 109 230,04 Eur skolą.

Dėl banko pareigos pratęsti kredito grąžinimo terminą pagal kredito gavėjo prašymą

Kredito sutarties 5.1.6 papunktyje reglamentuota kredito gavėjo teisė kreiptis į banką likus ne mažiau kaip vienam mėnesiui ir ne daugiau kaip šešioms mėnesiams iki Sutartyje nurodytos kredito grąžinimo dienos su prašymu pratęsti sutartį tokiomis pačiomis sąlygomis dešimties metų laikotarpiui arba pakeisti kredito grąžinimą kas mėnesinėmis įmokomis linijiniu ar anuitetiniu kredito ir mokėjimo palūkanų mokėjimo metodu. Kredito gavėjui nepasinaudojus šia teise arba bankui nepriėmus teigiamo sprendimo, kredito gavėjas įsipareigoja vykdyti pareigą grąžinti kreditą kredito grąžinimo dieną.

Pareiškėjų teigimu, bankas pažeidė kredito sutarties 5.1.6 papunktyje nustatytas kredito gavėjo teises: pareiškėjui kreipusis dėl kredito grąžinimo termino pratęsimo, į pareiškėjo prašymą neatsižvelgė. Minėtas kredito sutarties 5.1.6 papunktis nustato pareiškėjų teisę likus ne mažiau nei vienam mėnesiui iki kredito grąžinimo termino kreiptis į banką su prašymu kredito sutartį pratęsti bei banko teisę, bet ne pareigą su tokium prašymu sutikti arba nesutikti. Jeigu nėra banko sutikimo, vadinasi, kreditas turi būti grąžintas kredito sutartyje nustatyta dieną – t. y. 2018 m. gegužės 31 d. Iš ginčo byloje pateiktų duomenų nustatyta, kad bankas 2018 m. balandžio 5 d. elektroniniu laišku pareiškėjo teiravosi apie kredito grąžinimo planą, o pareiškėjas bankui į šį laišką atsakė tik 2018 m. gegužės 23 d. elektroniniu laišku, kuriuo, be kita ko, pateikė prašymą atidėti kredito grąžinimo terminą. Taigi, pareiškėjas prašymą atidėti kredito grąžinimo terminą pateikė likus 8 dienoms iki kredito sutartyje nustatyto kredito grąžinimo termino.

Pareiškėjas teigia, kad bankas pareiškėjams neatsakė į raštu pateiktus klausimus ir jų nenagrinėjo, todėl pažeidė kredito sutarties nuostatas. Pareiškėjas nenurodė, į kokį konkrečiai jo pateiktą raštą bankas neatsakė. Iš ginčo bylos duomenų matyti, kad į pareiškėjo 2018 m. gegužės 23 d. siųstą raštą bankas pareiškėjams atsakė 2018 m. gegužės 28 d. Pareiškėjai pateikė bankui siųstą 2018 m. rugsėjo 19 d. raštą, tačiau bankas teigia šio rašto negavęs. Lietuvos bankui nebuvo pateikta įrodymų, kad 2018 m. rugsėjo 19 d. raštas būtų buvęs išsiųstas ir bankui įteiktas. Į pakartotinį 2018 m. gruodžio 19 d. pareiškėjų raštą bankas atsakė 2019 m. sausio 14 d. Taigi, iš ginčo byloje pateiktų duomenų nėra pagrindo teigti, kad bankas pareiškėjams atsakymų į jų siųstus raštus nepateikė.

Pareiškėjas teigia, kad bankas į jo prašymus neatsakė ir jų nevertino. Su tokium pareiškėjo teiginiu nesutiktina, nes bankas pareiškėjui raštu paaiškino, kodėl atsisakė tenkinti pareiškėjų prašymą. Pažymėtina, kad vien tik neigiamo sprendimo pareiškėjų atžvilgiu

priėmimas nesudaro pagrindo teigti, kad nebuvo vertinama padėtis. Kaip jau buvo minėta, kredito sutartis nenustato bankui prievolės pratęsti kredito grąžinimo termino.

Atsižvelgiant į nustatytus faktus, konstatuotina, kad pareiškėjai nesilaikė kredito sutarties 5.1.6 papunkčio reikalavimų ir bankui laiku nepateikė prašymo pakeisti kredito sutarties sąlygas.

Pareiškėjai teigia, kad bankas netenkindamas jų prašymo pratęsti kredito grąžinimo terminą pažeidė ir kredito sutarties 4.1.5 papunktį, kuriame nustatyta banko pareiga priimti prašymus, skundus ir kitus reikalavimus, bei 4.1.6 papunktį, kuriame nustatyta banko pareiga nesudaryti kliūčių kredito gavėjui tinkamai ir laiku vykdyti savo įsipareigojimus pagal sutartį bei vykdyti Civiliniame kodekse įtvirtintą šalių pareigą kooperuotis. Vertinant pareiškėjų pateiktų argumentų pagrįstumą, negalima sutikti su pareiškėjų teiginiu, kad bankas nepriėmė pareiškėjų pateikto prašymo pratęsti kredito grąžinimo terminą. Iš ginčo bylos medžiagos matyti, kad pareiškėjas tokį prašymą pateikė tik likus 8 dienoms iki kredito grąžinimo termino pabaigos ir tik tada, kai bankas pareiškėjo pasiteiravo dėl kredito grąžinimo aplinkybių. Ginčo byloje nėra duomenų, kad pareiškėjai būtų kreipęsi į banką anksčiau ir nurodę aplinkybes, kad laukia pinigų grąžinimo iš Palangos miesto savivaldybės, ir kad būtų prašę banko pratęsti kredito grąžinimo terminą. Iš ginčo byloje turimų duomenų matyti, kad pareiškėjo elektroniniu paštu pateiktas prašymas buvo banko priimtas ir į jį bankas pateikė pareiškėjams atsakymą, todėl nėra pagrindo teigti, kad bankas nepriėmė pareiškėjų prašymo ir dėl to pažeidė kredito sutarties 4.1.5 papunkčio reikalavimus.

Kredito sutarties 11.2.1 papunktyje nustatyta, kad kreditas yra grąžinamas bankui kredito grąžinimo dieną, išskyrus atvejį, jei kredito gavėjas pasinaudoja sutarties 5.1.6 papunktyje numatyta teise, o bankas dėl to priima teigiamą sprendimą. Pareiškėjai šia teise pasinaudojo praleisdami terminą, o bankas nedavė sutikimo. Kredito sutarties 12.1 papunktyje nustatyta, kad kredito sutarties sąlygos gali būti pakeistos tik atskiru raštišku banko ir kredito gavėjo sutikimu, jeigu kituose sutarties punktuose nenustatyta kitaip.

Atkreiptinas dėmesys, kad sutartys yra sudaromos laisva šalių valia ir gali būti keičiamos tik sutarties šalims susitarus, o teisėtai sudaryta sutartis turi įstatymo galią ir privalo būti vykdoma. Kredito sutartyje nebuvo nustatytos banko pareigos pratęsti kredito grąžinimo terminą, o tik suteikta tokia teisė, todėl kredito grąžinimo terminas galėjo būti atidėtas tik banko sutikimu.

Dėl banko teisės vienašališkai nutraukti kredito sutartį ir banko vienašališko kredito sutarties nutraukimo pagrįstumo

Pareiškėjai ginčija banko teisę vienašališkai nutraukti kredito sutartį, nes nebuvo esminio kredito sutarties pažeidimo, todėl nebuvo pagrindo nutraukti kredito sutartį. Pareiškėjai remiasi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.209 straipsniu, kuris reglamentuoja, kad sutarties nevykdančiai šaliai turi būti suteiktas papildomas terminas įvykdyti sutartį, bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, kurioje įtvirtinta vartotojo, kaip silpnesnės sutarties šalies, interesų apsauga, tai laikoma esminiu kredito sutarties pažeidimu, bei principas, kad kredito sutarties nutraukimas turi būti kraštutinė priemonė. Pareiškėjai teigia, kad buvo visi pagrindai išsaugoti kredito sutartį, tačiau bankas neteisėtai vienašališkai ją nutraukė. Taip pat pareiškėjai teigia, kad kredito sutarties sąlygos, nustatančios banko teisę vienašališkai nutraukti kredito sutartį ir priskaičiuoti įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, yra nesąžiningos.

Kredito sutarties nutraukimo pagrindus reglamentuoja kredito sutarties 13 punktas. Kredito sutarties 13.2 papunktyje nustatyta, kad jeigu kredito gavėjas nesumoka laiku priskaičiuotų palūkanų arba (ir) negrąžina kredito ilgiau kaip 10 (dešimt) kalendorinių dienų, bankas praneša apie tai kredito gavėjui ir nustato papildomą ne trumpesnę nei 10 kalendorinių dienų terminą įsiskolinimui padengti. Jei kredito gavėjas per minėtą terminą nepadengia įsiskolinimo, bankas įgyja Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka suteiktą teisę reikalauti grąžinti kreditą prieš terminą.

Pažymėtina, kad kredito sutartis su vėlesniais jos pakeitimais sudaryta iki įsigaliojant Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymui (įsigaliojo 2017 m. liepos 1 d.) (toliau – Įstatymas, redakcija, galiojusi nuo 2018 m. birželio 15 d. iki 2019 m. sausio 1 d.), todėl Įstatymo nuostatos, išskyrus Įstatymo 58 straipsnio 5 dalyje numatytas išimtis, kredito sutarčiai nėra taikomos. Įstatymo 58 straipsnio 5 dalyje nustatyta išimtis, kad Įstatymo 16 straipsnio 6 dalis bei 21 ir 23 straipsniai, reglamentuojantys įsipareigojimų pagal kredito sutartį valdymą, vykdymo atidėjimą bei kredito sutarties

nutraukimą, yra taikomi ir kredito sutartims, sudarytoms iki Įstatymo įsigaliojimo. Taigi, pareiškėjų ir banko sutarčiai taikomi minėti Įstatymo straipsniai.

Įstatymo 21 straipsnis reglamentuoja, kad nustatęs, kad kredito gavėjas pagal kredito sutartį nevykdo įsipareigojimų arba netinkamai juos vykdo, kredito davėjas raštu popieriuje ar kitoje patvariojoje laikmenoje pateikia kredito gavėjui šią informaciją: 1) kokie įsipareigojimai nėra vykdomi arba netinkamai vykdomi, nuroydamas pradelstų kredito įmokų (jų dalies) ir mokėtinų netesybų dydžius, taip pat tikslią likusią gražinti kredito sumą; 2) protinę terminą nevykdomiems arba netinkamai vykdomiems įsipareigojimams įvykdyti; kai kredito gavėjas nėra pajėgus vykdyti įsipareigojimų pagal kredito sutartį, kredito davėjas turi elgtis sąžiningai, teisingai ir profesionaliai, bendradarbiauti su kredito gavėju. Kredito davėjas, įvertinęs turimus duomenis apie kredito gavėją, kredito gavėjo prašymu turi pasiūlyti galimus kredito gavėjo įsipareigojimų pagal kredito sutartį tolesnio vykdymo būdus ir (arba) priemones (21 straipsnio 2 dalis); kredito gavėjas, pagal kredito sutartį nevykdantis įsipareigojimų ar netinkamai juos vykdantis, privalo bendradarbiauti su kredito davėju (21 straipsnio 3 dalis).

Įstatymo 23 straipsnis nustato, kad kredito davėjas ir paskolos davėjas turi teisę vienašališkai nutraukti kredito sutartį arba pareikalauti gražinti visą kreditą nepasibaigus kredito sutarties galiojimo laikotarpiui tik esant esminiam kredito sutarties pažeidimui, įskaitant šio straipsnio 3 dalyje nurodytą atvejį. Prieš nutraukdami kredito sutartį arba pareikalaudami gražinti visą kreditą nepasibaigus kredito sutarties galiojimo laikotarpiui nenutraukiant kredito sutarties, kredito davėjas ir paskolos davėjas turi išnaudoti objektyviai įmanomas galimybes ir priemones, įskaitant nurodytas šio įstatymo 21 straipsnyje, kad būtų vykdomi kredito sutartyje nustatyti įsipareigojimai (1 dalis). Iki kredito sutarties nutraukimo ar pareikalavimo gražinti visą kreditą nepasibaigus kredito sutarties galiojimo laikotarpiui nenutraukiant kredito sutarties kredito davėjas ir paskolos davėjas privalo ne mažiau kaip du kartus raštu registruota pašto siunta ar kitu kredito sutartyje nurodytu būdu informuoti kredito gavėją apie nevykdomus įsipareigojimus pagal kredito sutartį, pateikdamas šio įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją. Pareiga įrodyti, kad tokia informacija buvo pateikta kredito gavėjui, tenka kredito davėjui ir paskolos davėjui (2 dalis). Ilgesnis kaip 90 dienų įsipareigojimų pagal kredito sutartį nevykdymas ar netinkamas vykdymas gali būti laikomas esminiu kredito sutarties pažeidimu, nebent kredito sutarties šalys susitaria dėl ilgesnio laikotarpio. Nustatę, kad kredito gavėjas nevykdo ar netinkamai vykdo įsipareigojimus pagal kredito sutartį ilgiau kaip 90 dienų, kredito davėjas ir (arba) paskolos davėjas turi apie tai raštu popieriuje ar kitoje patvariojoje laikmenoje informuoti kredito gavėją ir nustatyti ne trumpesnę kaip 30 dienų papildomą terminą įsipareigojimams įvykdyti. Vienašališkai nutraukti kredito sutartį kredito davėjas ir paskolos davėjas gali tik kai yra visos šios sąlygos: 1) kredito gavėjas raštu popieriuje ar kitoje patvariojoje laikmenoje ne mažiau kaip du kartus buvo informuotas apie įsipareigojimų pagal kredito sutartį nevykdymą ar netinkamą vykdymą šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka; 2) kredito gavėjas įsipareigojimų pagal kredito sutartį nevykdo ar netinkamai juos vykdo ilgiau kaip 90 dienų arba kredito sutarties šalių sutartą ilgesnį laikotarpį; 3) kredito gavėjas įsipareigojimų pagal kredito sutartį neįvykdo ar netinkamai juos įvykdo per šioje dalyje nustatyta papildomą terminą; 4) buvo išnaudotos visos objektyviai įmanomos galimybės užtikrinti, kad būtų vykdomi kredito sutartyje nustatyti įsipareigojimai (3 dalis).

Iš Lietuvos bankui pateiktų dokumentų matyti, kad banko darbuotoja 2018 m. balandžio 5 d., prieš sueinant kredito gražinimo terminui (2018 m. gegužės 31 d.), pareiškėjui išsiuntė elektroninį laišką, kuriame pareiškėjo paprašė „šiuo el. paštu prašau pateikite esamą situaciją dėl Kredito Laisvai, koks paskolos dengimo scenarijus?“ Atkreiptinas dėmesys, kad elektroninis laiškas buvo išsiųstas tik vienam iš kredito gavėjų, nors bendraskoliai buvo abu pareiškėjai. Pareiškėjas 2018 m. gegužės 23 d. atsakyme į banko darbuotojos elektroninį laišką paaiškino, kad dėl valstybės pareigūnų veiksmų jam kol kas nėra išmokėta pinigine kompensacija už atkurta nuosavybės teisę į turta. Pareiškėjas banką informavo, kad antstoliui yra perdavęs teismo sprendimo, kuriuo jam yra atkurta nuosavybės teisė į turta ir priteista pinigine kompensacija, vykdymą, todėl galės bankui gražinti kreditą. Taip pat pareiškėjas bankui prie elektroninio pašto priedų pridėjo dokumentų kopijas (Palangos miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymą dėl nuosavybės teisių atkūrimo, antstolio raginimą įvykdyti sprendimą), kurios, pareiškėjo nuomone, patvirtino, kad pareiškėjui yra numatyta išmokėti pinigine kompensacija. Pareiškėjas prašė pratęsti kredito gražinimo terminą iki 2020 m. birželio 1 d. arba vėliausiai iki 2028 m.

2018 m. gegužės 28 d. elektroniniu paštu banko darbuotoja pareiškėjus informavo: „Kolegos iš vindikacijos skyriaus su Jumis susisieks, toliau administruoja jie. Pavyko suderinti palankesnes palūkanas vietoje 16 proc. iki 5 proc. Tolimesni veiksmai, kaip ir minėjau bus derinami su kolegomis iš kito skyriaus. Per kelias dienas su Jumis susisieks.“ Bankas pateiktame atsiliepime paaiškino, kad šis pranešimas buvo banko atsisakymas pratęsti kredito gražinimo terminą. 2018 m. gegužės 28 d. pareiškėjas M. D. elektroniniu laišku atsakė į banko darbuotojos žinutę: „Gerai, lauksiu vindikacijos atstovų kreipimosi. Kaip suprantu iki ketvirtadienio bus suorganizuotas susitikimas. Norėčiau, kad ir D. dalyvautų ir visi vienodai suprastume tolimesnių įvykių eigą ir pasekmes.“ 2018 m. gegužės 31 d. (kredito gražinimo diena) M. D. elektroninio pašto žinute kreipėsi į banko darbuotoją: „Kaip ir praėjo kelios dienos, bet su manimi niekas nesusisiekė. kažko laukiam?“. 2018 m. gegužės 31 d. žinute banko darbuotoja atsakė: „Kredito terminas baigiasi šiandien, rytoj turi su jumis susisiekti.“

2018 m. rugsėjo 3 d. bankas pareiškėjams išsiuntė reikalavimą sumokėti skolą ir nurodė, kad ne vėliau kaip iki 2018 m. spalio 8 d. jie turi sumokėti bankui 104 147,12 Eur už laiku negražintą kreditą ir 1 215,05 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, iš viso – 105 362,17 Eur. Šiuo pranešimu Bankas pareiškėjus informavo, kad, pareiškėjams nesumokėjus skolos iki nurodytos dienos, bankas nuo 2018 m. spalio 9 d. nutraukia kredito sutartį ir pradeda vykdyti priverstinį skolos išieškojimą. Pareiškėjas, atsakydamas į šį banko raginimą, 2018 m. rugsėjo 19 d. bankui pateikė prašymą atidėti sprendimą dėl kredito sutarties nutraukimo iki kol bus pabaigti teisminiai ginčai ir gauta pinigine kompensacija už atkurtą nuosavybės teisę į turta, pratęsti kredito gražinimo terminą iki 2020 m. birželio 1 d. su galimybe pratęsti iki 2028 m. gegužės 31 d., taip pat neskaičiuoti netesybų. Bankas tvirtina, kad šio pareiškėjo pranešimo nebuvo gavęs. Lietuvos bankui taip pat nebuvo pateikta įrodymų, kad minėtas raštas buvo išsiųstas, todėl nėra galimybės įvertinti, ar raštas iš tikrųjų buvo išsiųstas ir ar bankas jį gavo.

2018 m. gruodžio 4 d. Vilniaus miesto 19-asis notarų biuras pareiškėjams išsiuntė pranešimą, kuriuo pareiškėjai raginami ne vėliau kaip per 20 dienų nuo pranešimo išsiuntimo dienos sumokėti kreditoriui (bankui) skolą. Pranešime buvo nurodyta, kad nesumokėjus skolos bus atliktas notaro vykdomasis įrašas ir skolos išieškojimas bus atliekamas priverstine tvarka. 2019 m. sausio 14 d. raštu bankas, atsakydamas į pareiškėjo 2018 m. gruodžio 19 d. pakartotinį prašymą pratęsti kredito gražinimo terminą, atsisakė tenkinti pareiškėjo prašymą. Bankas atkreipė dėmesį, kad jo atsisakymas pratęsti kredito gražinimo terminą neapriboja pareiškėjo teisės mažinti skolą atliekant mokėjimus į banko sąskaitą ir kad pareiškėjai savo skolą gali refinansuoti kitoje finansų įstaigoje.

Iš ginčo byloje turimų duomenų matyti, kad, pareiškėjams bankui pateikus prašymą pratęsti kredito gražinimo terminą ir pateikus paaiškinimus ir pasiūlymus dėl tolimesnio kredito gražinimo galimybių, bankas pareiškėjams iki nutraukdamas kredito sutartį pasiūlymų apie galimus pareiškėjų įsipareigojimų pagal kredito sutartį tolesnio vykdymo būdus ir (arba) priemones nepateikė, o juos pateikė tik 2019 m. sausio 14 d. raštu (nurodė, kad kreditą galima refinansuoti kitoje finansų įstaigoje), t. y. po to, kai kredito sutartis buvo nutraukta, ir po to, kai pareiškėjų skola bankui buvo gražinta (2018 m. gruodžio 21 d.). Šiame kontekste paminėtina tai, kad ir pareiškėjai nebuvo pakankamai rūpestingi ir neįvykdė kredito sutarties 5.1.6 papunktyje nustatyto reikalavimo prieš mėnesį pateikti prašymą pakeisti sutartyje nustatytą kredito gražinimo terminą ir bankui prašymą pratęsti kredito gražinimo terminą pateikė tik po to, kai gavo iš banko elektroninį laišką, ir likus tik 8 dienoms iki kredito gražinimo termino pabaigos. Tačiau, netgi ir įvertinus aplinkybę, kad pareiškėjai nebuvo pakankamai atidūs ir rūpestingi ir pakankamai nebendradarbiavo su banku, tai nesudaro pagrindo teigti, kad bankas, prieš nutraukdamas kredito sutartį, pareiškėjams paprašius pratęsti kredito gražinimo terminą ir atsižvelgdamas į konkrečią pareiškėjų padėtį ir jų nurodytas aplinkybes, neturėjo pareiškėjams pateikti pasiūlymų dėl kitų kredito gražinimo aplinkybių (pvz., pateikti pasiūlymą kreditą refinansuoti ir pan.), savo iniciatyva informuoti pareiškėjus apie jų teisę prašyti kredito davėjo pasiūlymų dėl skolos pertvarkymo galimybių bei kredito gavėjams pateikti pakankamai informacijos apie galimus skolos pertvarkymo būdus.

Įstatymas nustato, kad bankas vienašališkai gali nutraukti kredito sutartį tik esant esminiam kredito sutarties pažeidimui. Įstatymas nenustato esminių kredito sutarties pažeidimų sąrašo. Įstatymo 23 straipsnio 3 dalyje nurodytas tik vienas iš galimų esminio kredito sutarties pažeidimo atvejų, t. y. ilgesnis kaip 90 dienų įsipareigojimų pagal kredito sutartį nevykdymas ar netinkamas vykdymas gali būti laikomas esminiu kredito sutarties

pažeidimu, suteikiančiu teisę kredito davėjui nutraukti kredito sutartį ar pareikalauti sugražinti visą kreditą prieš terminą. Kredito davėjas ir kredito gavėjas gali susitarti, kad esminiu kredito sutarties pažeidimu laikys ilgesnį kaip 90 dienų laikotarpį, kai nevykdomi arba netinkamai vykdomi įsipareigojimai pagal kredito sutartį. Pažymėtina, kad atitinkama nuostata yra įtvirtinta ir CK 6.217 straipsnio 1 dalyje. Pagal CK, esminis sutarties pažeidimas taip pat yra sutarties nutraukimo sąlyga. CK 6.217 straipsnio 2 dalyje yra pateikiamas sąrašas aplinkybių, į kurias turi būti atsižvelgiama nustatant, ar sutarties pažeidimas yra esminis: ar nukentėjusi šalis iš esmės negauna to, ko tikėjosi iš sutarties, išskyrus atvejus, kai kita šalis nenumatė ir negalėjo protingai numatyti tokio rezultato; ar pagal sutarties esmę griežtas prievolės sąlygų laikymasis turi esminės reikšmės; ar prievolė neįvykdyta tyčia ar dėl didelio neatsargumo; ar neįvykdymas duoda pagrindą nukentėjusiai šaliai nesitikėti, kad sutartis bus įvykdyta ateityje; ar sutarties neįvykdžiusi šalis, kuri rengėsi įvykdyti ar vykdė sutartį, patirtų labai didelių nuostolių, jeigu sutartis būtų nutraukta.

Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad, analizuojant CK 6.217 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų esminio sutarties pažeidimo kriterijų turinį, pirma, vertintini du prievolės vykdymai: pažadėtasis ir faktiškai atliktas. Kuo didesnis atotrūkis tarp šių įvykdymų, tuo didesnė esminio sutarties pažeidimo tikimybė. Atotrūkis bus maksimalus visiško neįvykdymo atveju. Antra, sprendžiant, ar pagal sutarties esmę griežtas prievolės sąlygų laikymasis turi esminę reikšmę, vertintina, ar konkrečios sutarties sąlygos neįvykdymas nulems kreditoriaus intereso vykdyti prievolę praradimą. Trečia, sprendžiant, ar prievolė neįvykdyta tyčia, ar dėl didelio neatsargumo, būtina analizuoti pažeidėjo kaltės formą pagal bendrąsias civilinės atsakomybės nuostatas ir nuspręsti, ar pažeidėjo kaltė didelė ir, jei didelė, ar tyčia. Kuo kaltė didesnė, tuo nukentėjusios šalies pagrįstas interesas išlaikyti sutartinius santykius yra mažesnis. Ketvirta, sprendžiant, ar neįvykdymas duoda pagrindą nukentėjusiai šaliai nesitikėti, kad sutartis bus įvykdyta ateityje, būtina nustatyti, ar sutartį pažeidusi šalis elgiasi pasyviai dėl prisiimtų įsipareigojimų vykdymo, taip pat ar net ir su geriausiais ketinimais ji iš viso pajėgi sutartį įvykdyti. Galiausiai, penkta, vertintina, ar sutarties neįvykdžiusi šalis, kuri rengėsi įvykdyti ar vykdė sutartį, patirtų labai didelių nuostolių, jeigu sutartis būtų nutraukta. Šiuo atveju turimi omenyje ne įprastiniai, bet labai dideli, neproporcingi nuostoliai (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 26 d. nutartis, priimta civilinėje byloje R. B. v. Nordea Bank Finland Plc, bylos Nr. 3K-7-297/2012*). Taip pat laikoma pagrįsta teismų praktikoje padaryta išvada, kad nuolatinis ir ilgalaikis mokėjimo terminų praleidimas ginčo atveju yra esminis kredito sutarties pažeidimas, sudaręs pagrindą atsakovui vienašališkai nutraukti sutartį.

Vertinant kredito sutarties nuostatas galima teigti, kad vienas iš esminių kredito gavėjų įsipareigojimų buvo kredito gražinimo dieną gražinti kreditą (11.2.1 papunktis). Kredito sutartis numatė teisę kredito gavėjui pratęsti kredito gražinimo terminą, pateikus prašymą, nurodytą kredito sutarties 5.1.6 papunktyje, ir bankui priėmus teigiamą sprendimą. Iš ginčo byloje turimų duomenų nustatyta, kad pareiškėjai pažeidė kredito sutarties 5.1.6 papunkčio nuostatą ir prašymo pratęsti kredito gražinimo terminą laiku nepateikė. Taigi, pareiškėjai bankui pažadėjo gražinti kreditą iki 2018 m. gegužės 31 d. ir jo faktiškai negražino, tačiau apie negalėjimą gražinti kredito iki nustatyto termino bankui nepranešė laiku.

Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjų įsipareigojimai bankui nebuvo vykdomi ilgiau kaip 90 dienų, o kredito sutartyje nustatytas esminis kredito gavėjų įsipareigojimas – gražinti kreditą nustatytą dieną, tačiau pareiškėjai kredito negražino ir laiku nesikreipė į banką dėl termino pratęsimo, konstatuotina, kad bankas pagrįstai kredito negražinimą laiku laikė esminiu sutarties pažeidimu.

Kaip jau buvo minėta, iki kredito sutarties nutraukimo kredito davėjas privalo ne mažiau kaip du kartus raštu registruota pašto siunta ar kitu kredito sutartyje nurodytu būdu informuoti kredito gavėją apie nevykdomus įsipareigojimus pagal kredito sutartį, pateikdamas Įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją. Pareiga įrodyti, kad tokia informacija buvo pateikta kredito gavėjui, tenka kredito davėjui. Iš Lietuvos bankui pateiktų duomenų matyti, kad bankas pareiškėjams pateikė tik vieną 2019 m. rugsėjo 3 d. pranešimą registruota pašto siunta, ją pareiškėjai gavo.

Taigi, atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo reikalavimas yra pateikti ne mažiau kaip du pranešimus, o turimi duomenys patvirtina, kad buvo pateiktas tik vienas pranešimas, manytina, kad bankas vienašališkai nutraukdamas kredito sutartį neįvykdė Įstatymo 23 straipsnio 2 dalies reikalavimo.

Įstatymas taip pat nustato, kad vienašališkai nutraukti kredito sutartį kredito davėjas turi teisę tik tuomet kai išnaudojo visas objektyviai įmanomas galimybes užtikrinti, kad būtų vykdomi kredito sutartyje nustatyti įsipareigojimai. Prieš nutraukdamas kredito sutartį ar pareikalaudamas prieš terminą sugražinti visą kreditą nenutraukiant kredito sutarties, kredito davėjas turėtų išnaudoti visas objektyviai įmanomas galimybes ir tinkamas priemones išsaugoti kredito sutartį, o teise vienašališkai nutraukti kredito sutartį ar teise pareikalauti sugražinti visą kreditą prieš terminą nenutraukiant kredito sutarties pasinaudoti tik kaip kraštutine priemone. Tai, kad kredito sutarties nutraukimas turėtų būti kaip kraštutinė priemonė, pripažįstama ir teismų praktikoje. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad, kreditoriui renkantis pažeistų savo teisių gynimo būdą, be kitų, taikomas sutarties stabilumo (lot. *favor contractus*) principas, kuris reiškia, kad šalys turi siekti išsaugoti sutartį, jeigu tai tik yra įmanoma, o sutarties nutraukimą naudoti tik kaip *ultima ratio* (paskutinė priemonė) priemonę. Kasacinio teismo konstatuota, kad sutarties nutraukimas, kaip vienas iš pažeistų teisių gynybos būdų, pagal tarptautinėje sutarčių teisėje pripažįstamą *favor contractus* principą ir jį atspindintį nacionalinį teisinį reguliavimą, yra išimtinis teisių gynimo būdas, todėl jo taikymui turi būti konstatuotas pakankamas įstatyme įtvirtintas ir faktinis pagrindas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-569/2010). Vis dėlto Kasacinio teismo praktikoje pabrėžiama, kad siekis išsaugoti sutartį nėra absoliutus ir jos nutraukimas gali būti pateisinamas, jeigu nustatomos tam tikros aplinkybės – pažeidimo pobūdis, mastas ar kitos svarbios aplinkybės, leidžiančios spręsti dėl pagrindo vienašališkai nutraukti sutartį buvimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. rugsėjo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-388-684/2016, 30 punktas). „Kasacinis teismas, formuodamas sutarčių teisės nuostatų aiškinimo ir taikymo praktiką, ne kartą pažymėjo, kad sutarties keitimo ar sutarties nutraukimo konkurencija turi būti sprendžiama sutarties keitimo naudai, siekiant sutartį išsaugoti ir leidžiant sutartį peržiūrėti, kaip sutarties privalomumo ir vykdytinumo principų išimtis, nebent ir pakeitus sutartį jos vykdymas sutarties šaliai būtų per sunkus, o kreditorius nebeturėtų intereso įvykdyti sutartį ir siekti jos rezultato.“

Iš ginčo bylos duomenų matyti, kad bankas prieš sueinant kredito gražinimo terminui pareiškėjui elektroniniu paštu pateikė klausimą dėl kredito gražinimo galimybių. Gavęs ir įvertinęs pareiškėjo atsakymą, bankas priėmė sprendimą nutraukti kredito sutartį. Ginčo byloje nėra duomenų, kad bankas pareiškėjams po to, kai buvo pateiktas prašymas pratęsti kredito gražinimo terminą, būtų teikęs pasiūlymus, nurodęs, kokius veiksmus pareiškėjai turėtų atlikti, kad bankas nenutrauktų kredito sutarties. Bankas pasiūlymą dėl galimybės refinansuoti kreditą pateikė tik 2019 m. sausio 14 d., t. y. po to, kai kreditą pareiškėjai jau buvo gražinę.

Atsižvelgiant į tai, kad bankas, pareiškėjams paprašius pratęsti kredito gražinimo terminą, nepateikė kitų pasiūlymų dėl kredito gražinimo galimybių, išsiuntė tik vieną pranešimą apie kredito sutarties nutraukimą, taip pat į tai, kad pareiškėjai teikė bankui pasiūlymus dėl kredito gražinimo, konstatuotina, kad bankas kredito sutartį vienašališkai nutraukė neįvykdęs visų Įstatymo 23 straipsnio 3 dalies reikalavimų.

Pareiškėjai, be kita ko, prašė rekomenduoti bankui UAB „Creditinfo“ duomenų bazėje pateikti informaciją, kad pareiškėjai prievolę bankui įvykdė tinkamai. Tačiau ginčo byloje nebuvo pateikta duomenų, kad UAB „Creditinfo“ duomenų bazėje nurodyta informacija, kad pareiškėjai prievolę bankui pagal kredito sutartį įvykdė netinkamai. Iš Lietuvos bankui pateikto elektroninio susirašinėjimo matyti, kad 2019 m. sausio 3 d. pareiškėjas M. D. elektroniniu paštu iš „Mano Creditinfo“ gavo pranešimą, kad įsiskolinimas bankui padengtas.

Dėl banko teisės nurašyti kredito sumą iš pareiškėjo banko sąskaitos be išankstinio pranešimo

Pareiškėjas teigia, kad bankas nesąžiningai be pareiškėjo pritarimo nurašė pinigų sumas iš banko sąskaitos, todėl nepagrįstai apribojo pareiškėjo teisę disponuoti savo turtu.

Kredito sutarties 5.2.1 papunktyje nustatytas kredito gavėjo įsipareigojimas gražinti kreditą kredito gražinimo dieną. Kredito sutarties 6.1.1 papunktyje nustatyta, kad kredito gavėjas sutinka, kad bankas turi teisę iš kredito sąskaitos, taip pat iš kitų kredito gavėjo sąskaitų, esančių visomis valiutomis banke, atskaičius valiutos keitimo mokesčius, nurašyti kreditą (ar jo dalį), palūkanas ir visas kitas sutartyje numatytas kredito gavėjo mokėtinas sumas bankui be atskiro kredito gavėjo sutikimo. Kredito sutarties 6.1.2 papunktyje nustatyta, kad kredito gavėjas sutinka, kad iš visų jo sąskaitų visomis valiutomis kituose

bankuose bus nurašytas ir pervestas laiku nesumokėtas kreditas (ar jo dalis), palūkanos ir kitos mokėtinos sumos pagal sutartį. Šiame papunktyje nurodytas teises bankas turi ir tada, kai sutartis nutraukiama anksčiau laiko.

Kaip jau minėta, kredito gražinimo terminas suėjo 2018 m. gegužės 31 d., pareiškėjai iki šio termino kredito negražino ir prašė pratęsti kredito gražinimo terminą, kol iš Palangos miesto savivaldybės bus gauta kompensacija už atkurtą nuosavybės teisę į turta. Turimi duomenys patvirtina, kad 2018 m. gruodžio 20 d. į pareiškėjo banko sąskaitą Palangos miesto savivaldybė pervėdė 287 500 eurų, o bankas 2018 m. gruodžio 21 d. iš pareiškėjo banko sąskaitos nurašė 109 230,04 Eur, į šią sumą įskaičiuotas negražintas kreditas ir įsipareigojimų nevykdymo palūkanos. Taigi, pareiškėjų prievolė pagal kredito sutartį bankui buvo įvykdyta. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad pareiškėjo prašymas pratęsti kredito gražinimo terminą buvo susijęs su tuo, kad pareiškėjas negali įvykdyti prievolės bankui, nes valstybės institucija jam negražina pinigų, tačiau manytina, kad, Palangos miesto savivaldybei gražinus lėšas, minėta aplinkybė išnyko.

Apibendrinant nustatytus faktus ir kredito sutarties nuostatas, konstatuotina, kad bankas turėjo teisę iš pareiškėjo banko sąskaitos nurašyti kredito sumą, nes kredito gražinimo terminas jau buvo suėjęs ir pareiškėjai kredito sutartyje sutiko, kad bankas turi teisę be išankstinio pranešimo nurašyti kredito ir palūkanų sumą iš pareiškėjų banko sąskaitos. Be to, ir patys pareiškėjai prievolės bankui įvykdymą siejo būtent su Palangos miesto savivaldybės sprendimu išmokėti kompensaciją už nuosavybės teisių atkūrimą ir su tos pinigų sumos gavimu.

Taigi, įvertinus tai, kad prievolės įvykdymo terminas jau buvo suėjęs, atsižvelgiant į kredito sutarties nuostatas, nėra pagrindo teigti, kad bankas nepagrįstai iš pareiškėjo banko sąskaitos nurašė gražintiną kredito sumą.

Dėl įsipareigojimų nevykdymo palūkanų skaičiavimo

Bankas, remdamasis kredito sutarties 8.2 papunkčiu, pareiškėjams priskaičiavo 5 274,01 Eur įsipareigojimų nevykdymo palūkanų. Bankas Lietuvos bankui pateikė apskaičiuotų palūkanų detalizaciją, iš jos matyti, kad nuo 2018 m. birželio 1 d. iki 2018 m. spalio 8 d. (kredito sutarties nutraukimo dienos) bankas pareiškėjams skaičiavo sumažintas 5 proc. metines įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, o nuo 2018 m. spalio 8 d. taikė kredito sutartyje nustatytas 16 proc. metines įsipareigojimų nevykdymo palūkanas.

Įstatymo 16 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad pavėluoto kredito įmokų mokėjimo atvejais kredito gavėjui taikomos netesybos negali būti didesnės kaip 0,05 procento pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną. Jokios kitos netesybos ir mokėjimai už įsipareigojimų pagal kredito sutartį nevykdymą kredito gavėjui negali būti taikomi.

Įsiskolinimų, susidariusių kredito gavėjams nevykdant finansinių įsipareigojimų pagal kredito sutartį, valdymo gairėse (toliau – Gairės) išaiškinta: „Įstatymo 16 straipsnio 6 dalyje nustatytas netesybų ribojimas 0,05 proc. dydžiu taikomas ir nutraukus kredito sutartį. CK 6.221 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad sutarties nutraukimas nepanaikina teisės reikalauti atlyginti nuostolius, atsiradusius dėl sutarties neįvykdymo, bei netesybas. Taigi šioje CK nuostatoje įtvirtinta bendroji taisyklė, kad sutarties nutraukimas neturi įtakos civilinei atsakomybei. Jeigu sutartis pažeista, kol nėra nutraukta, tai ir nutraukus sutartį kreditorius gali iš skolininko išsieškoti nuostolius ar netesybas. Tuo tarpu pagal CK 6.221 straipsnio 3 dalį, sutarties nutraukimas neturi įtakos, be kita ko, sutarties sąlygų galiojimui, jeigu šios sąlygos pagal savo esmę lieka galioti ir po sutarties nutraukimo. Atsižvelgiant į minėtas CK nuostatas ir į tai, kad pagal Įstatymo 16 straipsnio 6 dalį netesybų dydis yra ribojamas, t. y. kredito davėjas ir kredito gavėjas kredito sutartyje gali susitarti dėl ne didesnio kaip 0,05 proc. dydžio netesybų, darytina išvada, kad ir nutraukus kredito sutartį ši kredito sutarties sąlyga lieka galioti ir turėtų būti taikomas sutartyje nustatytas netesybų dydis, kuris negali būti didesnis kaip 0,05 proc. pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną.“

Taigi, atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjai įsipareigojimų pagal kredito sutartį neįvykdė laiku, į Įstatymo 16 straipsnio 6 dalies nuostatą, kad įsipareigojimų nevykdymo palūkanos negali būti didesnės nei 0,05 proc. nuo pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną, bei į tai, kad banko taikytos tiek 5 proc., tiek 16 proc. metinės įsipareigojimų nevykdymo palūkanos neviršijo Įstatymo 16 straipsnio 6 dalyje nustatytos įsipareigojimų nevykdymo palūkanų ribos, bei į tai, kad minėta Įstatymo nuostata taikoma ir kredito sutartims, sudarytoms iki Įstatymo įsigaliojimo, konstatuotina, kad bankas pagrįstai skaičiavo tiek 5 proc., tiek 16 proc. metines įsipareigojimų nevykdymo palūkanas.

Dėl iš pareiškėjo banko sąskaitos nurašyto mokesčio už notaro išduotą vykdomąjį įrašą

Bankas iš pareiškėjo banko sąskaitos 2018 m. sausio 22 d. nurašė 253,06 Eur mokėstį už notaro 2018 m. gruodžio 28 d. išduotą vykdomąjį įrašą dėl priverstinio skolos išieškojimo iš pareiškėjų pagal kredito sutartį. Atsižvelgiant į tai, kad pirmiau buvo konstatuota, kad bankas vienašališkai nutraukė kredito sutartį nepagrįstai, bei į tai, kad notaro vykdomasis įrašas išduotas 2018 m. gruodžio 28 d., t. y. po to, kai pareiškėjų prievolė bankui buvo įvykdyta (2018 m. gruodžio 21 d.), konstatuotina, kad bankas nepagrįstai kreipėsi į notarą dėl vykdomojo įrašo išdavimo ir nepagrįstai iš pareiškėjo banko sąskaitos nuskaičiavo 253,06 Eur už vykdomojo įrašo išdavimą. Atsižvelgiant į tai, kas buvo išdėstyta pirmiau, 253,06 Eur už notaro paslaugas pareiškėjui turi būti gražinti.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies tenkinti pareiškėjų reikalavimą ir rekomenduoti bankui gražinti pareiškėjui D. R. iš jo banko sąskaitos nuskaičiuotus 253,06 Eur už notaro išduotą vykdomąjį įrašą.

2. Įpareigoti banką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Bankui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas